

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

(Research Methods)

การวิจัยในหัวเรื่อง “รูปแบบการจัดการกลุ่มผักอินทรีย์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นให้สมาชิกกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ โดยอิงระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือสมาชิกหมู่บ้านในตำบลหนองป่าครั่งประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านหนองอิน หมู่ 1 บ้านบวกครกน้อย หมู่ 2 บ้านบวกครกน้อยหมู่ 3 บ้านหนองป่าครั่ง หมู่ 4 บ้านแม่ควาเหนือ หมู่ 5 บ้านบวกครกใหม่ หมู่ 6 และ บ้านบวกครกน้อยริมควา หมู่ 7

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นสมาชิกหมู่บ้านที่ให้ความสมัครใจในการพัฒนาผักอินทรีย์ โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากสมาชิกหมู่บ้านที่มีวิถีการดำเนินชีวิตตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง และมีแนวโน้มที่จะสามารถรวมตัวกันของกลุ่มอาชีพได้จากสมาชิกโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (S M L) ในโครงการปลูกผักพื้นบ้าน ประจำปี พ.ศ. 2555 จำนวน 15 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีกลุ่มสมาชิกในตำบลหนองป่าครั่งที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการจำนวน 15 ราย เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นการประยุกต์จากแนวคิดของวงจรเดมมิง (PDCA) ประกอบไปด้วย

3.2.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน (Planning) ตามหน้าที่ทางการจัดการ (Management Function) ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การชี้นำ และการควบคุม

3.2.2 การลงมือปฏิบัติการเพื่อสร้างกลุ่มผักอินทรีย์ (Doing) ตามแนวทางการบริหาร ธุรกิจ ได้แก่ การผลิต การตลาด การบริหารทรัพยากรมนุษย์ และการบัญชีและการเงิน แผนการพัฒนารูปแบบการจัดการกลุ่มผักอินทรีย์ และการศึกษาทีมงานกลุ่มผักอินทรีย์ต้นแบบ

3.2.3 การตรวจประเมินผลการปฏิบัติการที่ของกลุ่มสมาชิกชุมชนหมู่บ้านหนองป่าครั่ง ในโครงการปลูกผักพื้นบ้าน (Checking) โดยการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของกลุ่มสมาชิกชุมชน กับกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ต้นแบบ

3.2.4 การปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อเลือกสรรรูปแบบของกลุ่มผักอินทรีย์ หน้าที่ทางการจัดการและแนวทางการบริหารจัดการที่เหมาะสม (Acting)

โครงการวิจัยหัวข้อเรื่อง “รูปแบบการจัดการกลุ่มผักอินทรีย์โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” ได้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ที่เป็นคำถามปลายเปิด แบบมีโครงสร้างคำถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย รวบรวมข้อมูลเป็นหัวข้อจากการสนทนา ถึงบริบททั่วไปของการบริหารจัดการกลุ่ม การกำหนดเป้าหมายและแผนการพัฒนารูปแบบการจัดการกลุ่มผักอินทรีย์ การสร้างกลุ่มผักอินทรีย์ การศึกษาทีมงาน การตรวจประเมินผลการปฏิบัติการที่ของกลุ่มสมาชิกชุมชน การปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อเลือกสรรรูปแบบของกลุ่ม ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องบันทึกภาพและเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และการจัดเวทีอภิปรายกลุ่ม

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลสำหรับดำเนินการวิจัยในเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผักอินทรีย์ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิโดยจะใช้วิธีการดังนี้

3.3.1 การรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ จากกลุ่มสมาชิกหมู่บ้านในตำบลหนองป่าครั่ง ด้วยกระบวนการคือ

3.3.1.1 การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) และเวทีเสวนา แบบสนทนากลุ่มย่อยใช้วิธีการตั้งประเด็นโดยกำหนดโครงสร้าง แบบสอบถามแบบกว้างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางการพูดคุยแลกเปลี่ยนระดมความคิดเห็นถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผักอินทรีย์

โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการปลูกผักพื้นบ้าน หมู่บ้านหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่

3.3.1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล บางอย่างที่ไม่สามารถเก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ทั่วไป จากกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ต้นแบบ และ หน่วยงานองค์การที่เกี่ยวข้อง เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อให้ได้มุมมองที่จะนำมาปรับรูปแบบการ จัดตั้งและบริหารจัดการกลุ่มผักอินทรีย์ให้เหมาะสมกับบริบทของสมาชิกโครงการปลูกผักพื้นบ้าน หมู่บ้านหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3.3.1.3 การศึกษาดูงาน (Study tour) ในพื้นที่ต้นแบบทั้งพื้นที่โครงการกลุ่ม เกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จ และพื้นที่ที่ยังมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ เพื่อทบทวน บทเรียนของกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ต้นแบบมาสู่การประเมินรูปแบบของกลุ่มผักอินทรีย์หนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3.3.2 การศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากฐานข้อมูลของหน่วยงานราชการ และ แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น เว็บไซต์ สถิติ วารสาร บทความ งานวิจัยอื่นๆ เป็นต้น รวบรวมทั้งเปรียบเทียบผลการศึกษาที่ได้กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการวิเคราะห์หาความ สอดคล้องและความแตกต่างของผลการวิจัยกับข้อมูลจากวรรณกรรมเหล่านั้น

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่ง ออกเป็น 2 ส่วน คือ

3.4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อย การ สัมภาษณ์เชิงลึก และการศึกษาดูงานกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ต้นแบบ โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็นแบ่งออก ได้เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 รูปแบบบริหารจัดการกิจการที่เหมาะสมกับกลุ่มตามหน้าที่ทางการจัดการโดยการมี ส่วนร่วมของชุมชน เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) และ การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลบางอย่างที่ไม่สามารถเก็บรวบรวมได้จาก

การสัมภาษณ์ทั่วไป จากกลุ่มสมาชิกชุมชนหนองป่าครั่ง เพื่อให้ได้มุมมองที่สามารถนำมาวางแผนการบริหารจัดการกลุ่มผักอินทรีย์ให้กับสมาชิกโครงการปลูกผักพื้นบ้าน หมู่บ้านหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 2 การดำเนินงานของกลุ่มผักอินทรีย์ โดยการดำเนินการปฏิบัติงานตามแผนงานและการศึกษาดูงาน (Study tour) ในพื้นที่ต้นแบบโครงการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ที่ประสบความสำเร็จ และศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเว็บไซต์แนะนำเกี่ยวกับการบริหารจัดการกลุ่มเกษตรอินทรีย์ เพื่อทบทวนบทเรียนของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ต้นแบบมาสู่การประเมินรูปแบบของกลุ่มฟาร์มผักอินทรีย์หนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 3 การตรวจประเมินผลการปฏิบัติงานของกลุ่มผักอินทรีย์ตามหน้าที่ทางการจัดการและแนวทางการบริหารธุรกิจ ใช้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) และเวทีเสวนาแบบตั้งประเด็นโดยกำหนดโครงสร้างแบบสอบถามเป็นแนวทางการพูดคุยแลกเปลี่ยนระดมความคิดเห็นถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการกลุ่มผักอินทรีย์โดยการมีส่วนร่วมของสมาชิกโครงการปลูกผักพื้นบ้าน หมู่บ้านหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 4 การปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อเลือกสรรรูปแบบการจัดกิจการของกลุ่มผักอินทรีย์ ที่เหมาะสมกับบริบทของสมาชิกชุมชนตำบลหนองป่าครั่ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการระดมความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) วิเคราะห์การดำเนินงาน และสรุปบทเรียนการบริหารจัดการกลุ่มที่เหมาะสม

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลชุดเดียว เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปเนื้อหา (Content Analysis) และการรายงานผลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการบรรยายประกอบการวิเคราะห์หารูปแบบการจัดกิจการของกลุ่มผักอินทรีย์ที่เหมาะสมกับบริบทของสมาชิกชุมชน จำแนกตามหน้าที่ทางการจัดการโดยการให้ชุมชนสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ และประเมินการดำเนินงานของกลุ่มผักอินทรีย์ตามแนวทางการบริหารธุรกิจ